

**Recomandarea Comitetului de Miniștri
CM/Rec(2014)4 către statele membre,
privind monitorizarea electronică**

(Adoptată de Comitetul de Miniștri pe 19 februarie 2014, la a 1192-a ședință a Miniștrilor Adjuncți)

Comitetul de Miniștri, conform articolului 15.b din Statutul Consiliului Europei,

Considerând că scopul Consiliului Europei este de a întări unitatea între membrii săi;

Fiind de acord că este necesar să se continue dezvoltarea colaborării internaționale în domeniul întăririi sentințelor penale;

Considerând că o astfel de colaborare trebuie să contribuie la îmbunătățirea justiției, la reducerea incidenței infracțiunilor și la executarea sancțiunilor în mod eficient și cu respectarea deplină a drepturilor omului și a demnității făptașilor;

Fiind de acord că privarea de libertate trebuie folosită ca o soluție ultimă și că majoritatea suspectilor și infractorilor pot fi anchetați eficient și cu costuri reduse în cadrul comunității;

Considerând că creșterea continuă a numărului de deținuți din penitenciare poate duce la condiții de detenție care nu sunt conforme cu articolul 3 din Convenția privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului (ETS Nr. 5), așa cum se observă din jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului;

Subliniind încă o dată că suprapopularea închisorilor și creșterea numărului de deținuți constituie o provocare majoră pentru administrațiile penitenciarelor și pentru sistemul juridic în general, atât în ce privește drepturile omului, cât și din punct de vedere al conducerii eficiente a instituțiilor penale;

Recunoscând că monitorizarea electronică folosită în cadrul procesului de justiție penală poate ajuta la reducerea recurgerii la privarea de libertate, asigurând în același timp o supraveghere eficientă a suspectilor și infractorilor în cadrul comunității, ajutând astfel la prevenirea infracțiunilor;

Recunoscând în același timp că tehnologia folosită pentru monitorizarea electronică trebuie utilizată într-o manieră bine organizată și proporționată pentru a se reduce potențialele efecte negative asupra vieții private și de familie a persoanei monitorizate electronic și asupra unor terțe părți implicate;

Fiind astfel de acord că regulile prevăzute privind limitele, tipurile și modalitățile tehnologiilor folosite la monitorizarea electronică trebuie definite în scopul de a îndruma guvernele statelor membre în stabilirea legislației, politicilor și practicilor lor în acest domeniu;

Fiind de acord și asupra faptului că trebuie dezvoltate standarde etice și profesionale privind folosirea eficientă a monitorizării electronice pentru îndrumarea autorităților naționale, inclusiv a judecătorilor, procurorilor, administratorilor de închisori, agențiilor de probațiune, poliției și agențiilor care furnizează echipament de supraveghere a suspectilor și infractorilor;

Luând în considerare:

- Convenția pentru protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului (ETS No. 5);
- Convenția europeană privind supravegherea infractorilor cu suspendare sau liberare condiționată (ETS No. 51);
- Recomandarea Rec(92)16 privind Regulamentul european cu privire la sancțiuni și măsuri comunitare;
- Recomandarea Rec(92)17 privind consistența în pronunțarea sentințelor;
- Recomandarea Rec (97)12 privind personalul responsabil cu implementarea sancțiunilor și măsurilor;
- Recomandarea Rec(99)22 privind suprapopularea închisorilor și inflația populației penitenciarelor;

- Recomandarea Rec(2000)22 privind îmbunătățirea implementării regulamentelor europene cu privire la sancțiuni și măsuri comunitare;
- Recomandarea Rec(2003)22 privind liberarea condiționată;
- Recomandarea Rec(2006)2 privind Regulamentul european al penitenciarelor;
- Recomandarea CM/Rec(2008)11 privind Regulamentul european pentru infractori juvenili pasibili de sancțiuni sau măsuri;
- Recomandarea CM/Rec(2010)1 privind Regulamentul de liberare condiționată al Consiliului Europei;
- Recomandarea CM/Rec(2012)5 privind Codul european al eticii pentru personalul închisorii;

Având în vedere:

- Regulile standard minime ale Națiunilor Unite pentru măsuri non-custodiale (Regulamentul de la Tokio) Rezoluția 45/100);
- Regulamentul Națiunilor Unite pentru tratamentul prizonierilor femei și măsuri non-custodiale pentru infractoare (Regulamentul de la Bangkok) (Rezoluția 2010/16);
- Regulile standard minime ale Națiunilor Unite pentru administrarea justiției juvenile (Regulamentul de la Beijing) (Rezoluția 40/33);
- Decizia cadru a Consiliului Uniunii Europene 2008/947/JHA privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce a sentințelor și hotărârilor de liberare condiționată în scopul supravegherii măsurilor de liberare condiționată și sancțiunilor alternative;
- Decizia cadru a Consiliului Uniunii Europene 2009/829/JHA privind aplicarea, între statele membre ale Uniunii Europene, a principiului recunoașterii reciproce a hotărârilor privind măsurile de supraveghere ca alternativă la detenția provizorie,

Recomandă guvernelor statelor membre:

- să ia toate măsurile corespunzătoare, atunci când își revizuiesc legislația și practica relevantă, pentru a aplica principiile exprimate în anexa la această recomandare;
- să asigure diseminarea acestei recomandări și a comentariului său în cadrul autorităților și agențiilor relevante, în special în cadrul ministerelor relevante, al administrației penitenciarelor, agențiilor de probațiune, poliției și altor agenții de aplicare a legii, cât și în cadrul oricăror agenții care furnizează echipament de monitorizare electronică, ori care supraveghează persoane monitorizate electronic în sfera procesului de justiție penală.

Anexă la Recomandarea CM/Rec(2014)4

I. Cadrul

Scopul acestei recomandări este să definească un set de principii de bază, legate de probleme etice și standarde profesionale, care să permită autorităților naționale să folosească în mod just, proporționat și eficient diferitele forme de monitorizare electronică în cadrul procesului de justiție penală, asigurând respectul deplin al drepturilor persoanelor în cauză.

- Se dorește de asemenea ca recomandarea să aducă în atenția autorităților naționale că trebuie să aibe o deosebită grijă, atunci când folosesc monitorizarea electronică, să nu submineze ori să înlocuiască dezvoltarea de relații profesionale constructive cu suspectii și infractorii prin intermediul unui personal competent, care să se ocupe de aceștia în cadrul comunității. Trebuie subliniat faptul că impunerea unui control tehnologic poate reprezenta un supliment folositor la modurile deja existente de abordare pozitivă socială și psihologică a oricărui suspect sau infractor, așa cum sunt definite de recomandările relevante ale Consiliului de Miniștri, în special

de Recomandarea Rec(92)16 privind Regulamentul european cu privire la sancțiuni și măsuri comunitare; Recomandarea Rec(97)12 privind personalul responsabil cu implementarea sancțiunilor și măsurilor; Recomandarea Rec(2006)2 privind Regulamentul european al penitenciarelor; Recomandarea CM/Rec(2010)1 privind Regulamentul de liberare condiționată al Consiliului European; Recomandarea CM/Rec(2012)5 privind Codul european al eticii pentru personalul închisorii.

II. Definiții

„Monitorizare electronică” este un termen general care se referă la forme de supraveghere prin intermediul cărora să se monitorizeze locația, mișcarea și comportamentul specific persoanelor din cadrul procesului de justiție penală. Formele curente de monitorizare electronică se bazează pe unde radio, tehnologie de urmărire prin satelit sau biometrică. În general ele cuprind un dispozitiv atașat persoanei respective, care se monitorizează de la distanță.

În funcție de jurisdicțiile naționale, monitorizarea electronică poate fi folosită într-unul sau mai multe din următoarele moduri:

- în faza procedurilor penale premergătoare procesului;
- drept condiție pentru suspendarea sau executarea unei sentințe de închisoare;
- ca mijloc de sine stătător de supraveghere a executării unei sancțiuni sau măsuri penale în cadrul comunității;
- în combinație cu alte intervenții de liberare condiționată;
- ca măsură premergătoare eliberării pentru cei din închisori;
- în cadrul liberării condiționate din închisoare;
- ca măsură de îndrumare și supraveghere intensivă pentru anumite tipuri de infractori, după liberarea din închisoare;
- ca măsură de monitorizare a mișcărilor interne ale infractorilor în închisoare și/sau în cadrul perimetrului penitenciarelor deschise;
- ca măsură de protejare a anumitor victime ale infracțiunilor de suspecți sau infractori individuali.

În unele jurisdicții, unde monitorizarea electronică se folosește ca modalitate de executare a unei sentințe cu închisoarea, cei care sunt supuși monitorizării electronice sunt considerați prizonieri de către autorități.

În unele jurisdicții, monitorizarea electronică este condusă direct de către penitenciar, agențiile de probațiune, serviciile de poliție ori alte agenții publice competente, în timp ce în altele este implementată de companii private care au un contract de furnizare de servicii cu o agenție de stat.

În unele jurisdicții, suspectul sau infractorul purtător al dispozitivului este obligat să contribuie la costurile utilizării sale, în timp ce în altele acestea sunt suportate în totalitate de către stat.

În unele jurisdicții, monitorizarea electronică poate fi folosită în cazul suspectilor sau infractorilor juvenili, în timp ce în altele, această măsură nu se aplică minorilor.

„Suspect” înseamnă orice persoană care se presupune a fi comis ori care a fost acuzată a fi comis o infracțiune, dar care nu a fost condamnată din cauza ei.

„Infractor” înseamnă orice persoană care a fost condamnată în urma unei infracțiuni.

„Agenție care furnizează echipament de monitorizare electronică”: de obicei o companie privată, care produce, comercializează, vinde, închiriază și întreține astfel de echipament.

„Agenție responsabilă cu supravegherea persoanelor supuse monitorizării electronice”: agenție publică sau companie privată, căreia autoritățile competente îi încredințează supravegherea locației, mișcărilor sau comportamentului specific al unui suspect sau infractor pentru o anumită perioadă de timp.

„Agenție de probațiune”: un organism responsabil pentru executarea în cadrul comunității a sancțiunilor și măsurilor prescrise de lege și impuse unui infractor. Sarcinile ei includ o serie de activități și intervenții, care implică supraveghere, îndrumare și asistență, în scopul includerii sociale a infractorilor, și care contribuie la siguranța comunității. Ea poate de asemenea, în funcție de sistemul legislativ național, să implementeze una sau mai multe dintre următoarele funcțiuni: să furnizeze informații și consiliere autorităților judiciare și altori factori de decizie, pentru a-i ajuta să ia hotărâri juste și în cunoștință de cauză; să furnizeze îndrumare și sprijin infractorilor aflați în custodie, pentru a pregăti eliberarea și

reintegrarea lor; monitorizare și asistență persoanelor pasibile de o liberare timpurie; intervenții de justiție reparatorie; și asistență victimelor infracțiunilor.

O agenție de probațiune poate de asemenea să constituie, în funcție de sistemul legislativ național, „agenția responsabilă cu supravegherea persoanelor supuse monitorizării electronice”.

III. Principii de bază

1. Folosirea, cât și tipurile, durata și modalitățile de execuție ale monitorizării electronice în cadrul justiției penale vor fi stabilite prin lege.
2. Hotărârile pentru impunerea sau revocarea monitorizării electronice trebuie luate de judiciar ori trebuie să permită revizuire judiciară.
3. Când monitorizarea electronică este folosită în faza premergătoare procesului, trebuie avută o grijă deosebită să nu se extindă această folosire.
4. Tipul și modalitățile de execuție ale monitorizării electronice trebuie să fie proporționale, ca durată și intruziune, cu gravitatea infracțiunii presupuse ori comise, să ia în considerare circumstanțele individuale ale suspectului sau infractorului și să fie revizuite cu regularitate.
5. Monitorizarea electronică nu trebuie executată într-o manieră care să restrângă drepturile sau libertățile suspectului sau infractorului într-o măsură mai mare decât se prevede în hotărârea care o impune.
6. Când se impune monitorizarea electronică și i se stabilește tipul, durata și modalitățile de execuție, trebuie avut în vedere impactul său asupra drepturilor și intereselor familiilor și ale terțelor părți din locul în care suspectul sau infractorul este restricționat.
7. Nu trebuie să existe discriminare în impunerea sau execuția monitorizării electronice pe motiv de gen, rasă, culoare, naționalitate, limbă, religie, orientare sexuală, opinii politice sau de altă natură, origine națională ori socială, proprietate, asociere cu o minoritate națională ori stare fizică sau psihică.
8. Monitorizarea electronică poate fi folosită ca măsură de sine stătătoare pentru a asigura supravegherea și a reduce infracționalitatea pe perioada specifică a executării sale. Pentru împiedicarea infracționalității pe termen mai lung, ea trebuie combinată cu alte intervenții profesionale și măsuri de sprijin în scopul reintegrării sociale a infractorilor.
9. Când sunt implicate organizații din sectorul privat în implementarea deciziilor care impun monitorizarea electronică, răspunderea pentru tratamentul efectiv al persoanelor în cauză, conform cu standardele internaționale etice și profesionale relevante revine autorităților publice.
10. Autoritățile publice trebuie să asigure că toate informațiile relevante privind implicarea sectorului privat în furnizarea de monitorizare electronică sunt transparente și vor asigura accesul publicului la acestea.
11. Când suspectii sau infractorii contribuie la costurile implicate în folosirea monitorizării electronice, valoarea contribuției lor trebuie să fie proporțională cu situația lor financiară și trebuie stabilită prin lege.
12. Raportarea, disponibilitatea și utilizarea informațiilor strânse în legătură cu impunerea și implementarea monitorizării electronice de către agențiile relevante trebuie stabilită în mod specific prin lege.
13. Personalul responsabil pentru implementarea deciziilor legate de monitorizarea electronică trebuie să fie suficient de numeros și instruit în mod adecvat și regulat pentru a-și îndeplini sarcinile eficiente, cu profesionalitate și conform cu cele mai înalte standarde etice. Pregătirea lor trebuie să cuprindă și chestiuni de protecție a informațiilor.
14. Trebuie să existe inspecții guvernamentale regulate și căi pentru monitorizarea independentă a agențiilor responsabile cu executarea monitorizării electronice într-o manieră consistentă cu legislația națională.

IV. Condiții de execuție a monitorizării electronice în diferite faze ale procesului penal

15. Pentru a asigura compatibilitatea, se pot implementa diferite măsuri, în conformitate cu legislația națională. În special, se pot solicita consimțământul și colaborarea suspectului/infractorului, ori se pot stabili sancțiuni de descurajare.

16. Modalitățile de execuție și nivelul de intruziune al monitorizării electronice în stadiul premergător judecării trebuie să fie proporționale cu presupusa infracțiune și trebuie să se bazeze pe riscul corect asumat al dispariției persoanei în cauză, intervenției în procesul de justiție, amenințării serioase a ordinii publice sau comiterii unei noi infracțiuni.

17. Legislația națională trebuie să stabilească maniera în care timpul petrecut sub supravegherea monitorizării electronice în faza premergătoare judecării poate să fie scăzut de către curte atunci când aceasta definește durata totală a oricărei sancțiuni ori măsuri finale.

18. Când există un program de protejare a victimelor, care folosește monitorizarea electronică pentru a supraveghea mișcările unui suspect ori infractor, este esențial să se obțină mai întâi consimțământul victimei și trebuie să se depună toate eforturile pentru a se asigura că victima înțelege disponibilitățile și limitările acestei tehnologii.

19. În cazurile în care monitorizarea electronică este legată de excluderea din, sau limitarea la anumite zone, trebuie făcute eforturi pentru a asigura că astfel de condiții de execuție nu sunt atât de restrictive încât să împiedice o calitate rezonabilă a vieții de zi cu zi în comunitate.

20. Când trebuie monitorizată folosirea de substanțe interzise, trebuie să se aibă în vedere gradul de intruziune și potențialul terapeutic și educativ al abordării electronice și a celei tradiționale, înainte de a se hotărî care dintre ele va fi aleasă.

21. Monitorizarea electronică prin care infractorii nu au dreptul să părăsească rezidența trebuie evitată pe cât posibil, pentru a se preveni efectele negative ale izolării, în cazul în care persoana locuiește singură, și pentru a proteja drepturile unor terțe părți care ar putea locui în același spațiu.

22. În scopul pregătirii infractorilor pentru eliberare și în funcție de tipul infracțiunii și de programul de management al infractorului, monitorizarea electronică poate fi folosită pentru a crește numărul de cazuri individuale de învoiri pe termen scurt sau pentru a oferi infractorilor posibilitatea de a munci în afara închisorii ori de a fi plasați într-o închisoare deschisă.

23. Monitorizarea electronică poate fi folosită ca o alternativă de executare a unei condamnări cu închisoarea, caz în care durata sa trebuie stabilită prin lege.

24. Monitorizarea electronică poate fi folosită, dacă este nevoie, în cazul eliberării din închisoare înainte de termen. În astfel de cazuri, durata ei trebuie să fie proporțională cu timpul rămas până la terminarea condamnării.

25. Dacă monitorizarea electronică este folosită, la nevoie, după executarea sentinței cu închisoarea, ca măsură post eliberatorie, trebuie ca durata și gradul ei de intruziune să fie stabilite cu atenție, avându-se în vedere impactul general asupra foștilor prizonieri, familiilor lor și asupra unor terțe părți.

V. Chestiuni etice

26. Vârsta, disabilitățile și alte condiții specifice relevante sau circumstanțe personale ale fiecărui suspect ori infractor trebuie luate în considerare când se decide dacă și în ce manieră de execuție poate fi impusă monitorizarea electronică.

27. Echipamentul electronic de monitorizare nu poate fi folosit în niciun caz pentru a provoca intenționat daune sau suferințe fizice ori psihice unui suspect sau infractor.

28. Regulamentul privind folosirea monitorizării electronice trebuie revizuit periodic pentru a se lua în considerare dezvoltarea tehnologică în domeniu, astfel încât să se evite intruziunea excesivă în viața privată și de familie a suspectilor, infractorilor și altor persoane afectate.

VI. Protecția informațiilor

29. Informațiile strânse în cursul folosirii monitorizării electronice trebuie supuse unor reguli specifice, bazate pe standardele internaționale relevante privind depozitarea, utilizarea și distribuirea informațiilor.
30. O atenție deosebită trebuie acordată stabilirii cu strictețe a regulilor de utilizare și împărtășire a acestor informații în cadrul anchetelor și procedurilor penale.
31. Trebuie stabilit un sistem de sancțiuni eficiente în cazul folosirii acestor informații în mod neglijent ori intenționat eronat.
32. Agențiile private care furnizează echipament de monitorizare electronică ori răspund de supravegherea electronică a persoanelor trebuie să se supună acelorași reguli și regulamente privitoare la folosirea informațiilor pe care le dețin.

VII. Personalul

- Toate regulile relevante cuprinse în Recomandarea Rec(92)16 privind Regulamentul european cu privire la sancțiuni și măsuri comunitare, Recomandarea Rec (97)12 privind personalul responsabil cu implementarea sancțiunilor și măsurilor, Recomandarea CM/Rec(2010)1 privind Regulamentul de liberare condiționată al Consiliului Europei și în Recomandarea CM/Rec(2012)5 privind Codul european al eticii pentru personalul închisorii, care se referă la personal, vor fi aplicabile.
33. Personalul va fi instruit să comunice în mod delicat cu suspecții și infractorii, să-i informeze într-o manieră și o limbă pe care aceștia le înțeleg cu privire la utilizarea tehnologiei, la impactul ei asupra vieții lor private și de familie și la consecințele folosirii ei greșite.
34. Personalul va fi instruit să relaționeze cu victimele, în cazurile în care sunt folosite programe de sprijin ale victimelor în cadrul monitorizării electronice.
35. La stabilirea sistemelor de monitorizare electronică, se vor avea în vedere avantajele răspunsurilor umane, cât și automate față de informațiile strânse de centrul de monitorizare.
36. Personalul răspunzător cu impunerea ori execuția monitorizării electronice va fi adus la zi în mod regulat și instruit în legătură cu mînuirea, utilizarea și impactul echipamentului asupra persoanelor implicate.
37. Personalul va fi instruit să instaleze și să dezinstaleze tehnologia respectivă și să ofere asistență tehnică și sprijin pentru a asigura funcționarea eficientă și precisă a echipamentului.

VIII. Lucrul cu publicul, cercetare și evaluare

38. Publicul larg trebuie informat în legătură cu aspectele etice și tehnologice ale folosirii monitorizării electronice, cu eficacitatea sa, scopul și valoarea ei ca mijloc de restrângere a libertății suspecților și infractorilor. Trebuie de asemenea conștientizat faptul că monitorizarea electronică nu poate înlocui intervenția și sprijinul uman profesionist pentru suspecți și infractori.
39. Trebuie să se efectueze cercetări, evaluări și monitorizări independente, pentru a ajuta autoritățile naționale să ia hotărâri în cunoștință de cauză în legătură cu aspectele etice și profesionale ale folosirii monitorizării electronice în cursul procesului penal.